

MICROTAPONÍMIA D'UN MONESTIR. EL MONESTIR DE LA CONCEPCIÓ DE LA VERGE MARIA DE SINEU

Andreu Ramis Puig-gròs
Joan Vanrell Torelló

A partir de la informació oral facilitada per la petita comunitat de «monges tancades» que encara romanen al monestir de la Concepció de la Verge Maria de Sineu, en donam a conèixer la microtoponímia interior. El cenobi, fundat el 1583, i instal·lat a les antigues dependències del palau dels reis de Mallorca, té unes característiques singulars de les quals aportam un aixecament planimètric. Paral·lelament, l'estricta clausura, que estableix l'obligació de no sortir del monestir i impedeix l'entrada a persones alienes a l'orde, ha permès la permanència d'una rica i singular denominació —en ocasions arcaica— de cada un dels indrets i dependències de l'immoble, que hem recollit i documentat.¹⁷¹

1. LES INFORMADORES (LA VIVÈNCIA I LA PERCEPCIÓ DE L'ESPAI)

S'ha de dir que el recull microtoponímic que ara presentam és una petita part de la informació que és possible fixar com a «memòria d'un convent». En aquest exercici de recuperació de la memòria, allò que es pretén és documentar una part del patrimoni intangible generat per la quotidianitat d'un espai singular. En aquest exercici, hi fan un paper destacat les informacions que ens han pogut facilitar les persones que han viscut aquest espai/territori. Per aquesta raó, i sense entrar en el que seria un relat de vida, a continuació oferim algunes dades sobre la relació de les informants i l'espai viscut, i sobre la metodologia d'aprenentatge del coneixement de l'entorn.

A hores d'ara, de l'antiga comunitat monàstica només perviuen dues persones: sor Trinitat i sor Anunciació.¹⁷²

Francesca Abraham Sabater (Port de Manacor, 15 de maig de 1947), sor Trinitat o sor Paquita, és la veritable memòria del monestir. Aquesta monja sineuera nasqué, circumstancialment, al Port de Manacor, on els seus pares regentaven el cafè de Can Melis; tanmateix a causa de la salut delicada de la seva mare, de ben nina, la família retornà a Sineu, on obriren un cafè a la plaça del Mercat. Francesca anà a escola amb les monges de la Caritat de Sant Vicenç de Paül i conta que, des dels vuit anys, ja volia ser monja tancada. Estudià fins a segon de batxillerat, compaginant la formació amb les tasques de la casa i de fora vila (va estalviar setze mil pessetes per a la dot). Fins i tot, detalla que anà a muntanya a collir oliva, a Son Nou de Marratxinet. Té un germà, Llorenç, deu anys més jove que ella, que es dedicà a la marina.

Entrà a la clausura a deu anys, concretament el 26 de febrer de 1967 a les quatre de l'horabaixa; el seu pare espiritual era el santjoaner, prevere i aleshores rector de Sineu, Gabriel Ferriol. L'itinerari formatiu i d'integració a la comunitat passà per un període inicial de sis mesos de postulatat, al qual seguia un any de noviciat que, col·loquialment, denominaven «any des mut», atès que durant dotze mesos complien de forma estricta la regla del silenci i només es podien comunicar a través de la mestra de novícies. Aquests dos períodes d'adaptació estaven marcats pels ritus de pas dels vots simples i els vots solemnes, i s'esdevenia després una monja de cor.¹⁷³

Consuelo Navalón Mínguez (Carcelén, Albacete, 21 de juliol de 1929), sor Anunciació, és l'altra informadora. Filla d'immigrants, la seva mare estava de domèstica amb el doctor Riera de Petra. Professà el 1952. A hores d'ara el seu estat de salut li condiciona el relat, però dona informació sobre aspectes concrets. És un exemple d'integració i assumpció de la cultura monàstica que respon a una tradició catalanoparlant, essencialment alimentada per la procedència de les monges.¹⁷⁴

¹⁷¹ S'agraeixen les facilitats de la comunitat del monestir de la Concepció de la Verge Maria de Sineu per accedir al recinte conventual, com també la informació facilitada per Bartomeu Martínez Oliver.

¹⁷² Al llarg d'aquest any 2014 s'ha produït el traspàs de sor Visitació, Margalida Rosselló Caldentey, el 13 d'agost, i de sor Teresa, Rafela Genovart Frau, el 6 d'octubre (*Última Hora*, 9/10/2014).

¹⁷³ Hi ha la diferenciació entre *monja de cor* i *monja d'obediència*, aquestes segones eren les que no sabien llegir ni escriure i es dedicaven més a les tasques domèstiques, en canvi les altres seguien el cant i recitaven les hores canòniques en comunitat (matines, laudes, oració, tèrcia, sexta, nona, vespres i completes).

¹⁷⁴ A tall d'exemple, el 1945, les vint-i-quatre integrants de la comunitat procedien d'Alaró, Artà, Binissalem, Bunyola, Ciutat (2), Inca (2), Llubí (2), Manacor (3), Montuïri, Santanyí i Sineu (9). Vegeu ROTGER, 1945: XIII-XIV.

El coneixement exhaustiu de les tasques i els espais del monestir, així com les pautes d'actuació comunitàries, venien marcats per la regla de l'orde i, particularment, per les *obediències* que l'abadessa imposava a cada una de les monges de la comunitat per períodes de tres anys de durada. Aquestes obediències eren el conjunt de tasques de les quals es feia responsable individualment cada una de les monges.¹⁷⁵ Aquesta estratègia o norma organitzativa, imposada per la mare abadessa, feia viable el funcionament de la comunitat en els aspectes religiosos, litúrgics, formatius i domèstics, i procurava el compliment de les pautes de comportament, la gestió organitzativa i el correcte manteniment de cada una de les dependències. Inicialment cada obediència s'assignava i assumia per triennis que podien perllongar-se per motius d'idoneïtat o conveniència, però que, freqüentment, estaven subjectes a una certa rotació. Aquesta circumstància, al llarg dels anys, donava lloc a un coneixement ampli i exhaustiu de les distintes tasques comunitàries i alhora dels distintes indrets i estances del convent.

Les obediències que ens reciten les informadores i que també hem pogut documentar a partir de distintes referències són: arxivera; brodadora/*de labor*; clavària (l'encarregada de l'administració econòmica); congretera (elaborava congrets, vegeu la congreteria); corera (encarregada de la neteja dels cors); cuinera; infermera; lectora (encarregada de fer les lectures a la trona del refetor); portera; procuradora (es feia càrrec de proveir de l'alimentació, a més, era l'encarregada de l'hort, del rebost i del jardí); refitolera (encarregada del refetor i de parar i desparar les taules); robera (encarregada del guarda-robes); sagristana (encarregada de les sagristies i l'endrecament de l'església); secretària i ajudant de secretària; i tornera (la que atén al torn).

2. L'AIXECAMENT PLANIMÈTRIC (LA DESCRIPCIÓ DE L'ESPAI)

¹⁷⁵ Al refetor hi ha l'antiga taula de les obediències. Una peça a l'oli amb una representació de la Immaculada i el text: MAGISTRATVS CONVENTVS BEATÆ MARIE. DOMINICA. HEBDOMMADARIA. ACOLITAS. TVRRIBVLARIA. CANTORA. LISO PRIMERA. SEGONA. TERCERA. QVARTA. QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA. NOVENA. LVCERNARIA. RESPONCERAS. KALENDAS. PRIMERA TAVLA SERVIDORA. LA SEGONA PRIMERA TAVLA LECTORA A LA SEGONA.

A efectes pràctics, substituïm la descripció textual per la descripció planimètrica —fins ara inexistent— que ens permet un coneixement detallat i exhaustiu d'un immoble amb més de set segles d'història i més de 400 anys d'ocupació per una comunitat monacal.¹⁷⁶

Entre 1309 i 1310, a iniciativa de Jaume II, es va decidir reestructurar unes velles cases, d'un passat incert, per a convertir-les en un palau residència. D'aquesta reforma se'n conserva un dels llibres d'obra més antics del Regne de Mallorca, que ha transcrit i analitzat Jaume Sastre Moll (2004: 63-100). Aquest autor exposa que, acabades les obres, l'estructura del palau podria ésser aquesta:

Al voltant d'un pati rectangular, empedrat en alguns llocs o en la seva totalitat, enmig del qual hi havia un pou, es disposaven les estances en dos pisos, aixoplugades per unes teulades de doble vessant i per galeries cobertes d'una volada de fusta. Abaix, al primer pis, una petita estança servia de capella, que s'accedia per una escala feta de pedra en aquesta remodelació, el rebost del rei i la cambra del monarca, contigües a la cuina i les privades (latrines). El celler, també a la part baixa, disposava d'una porta que el comunicava directament al carrer nou. El segon pis és menys conegut. Sabem que sobre l'estança del rei s'ubicava la cambra dels Infants reials, la qual fou pintada i decorada per Perpinyà Bonaventura. El conjunt disposava d'una torre quadrada, la qual el 1348 va ser enderrocada per un llamp i posteriorment reparada (SASTRE, 2004: 73).

Sembla que els monarques mallorquins ocuparen només accidentalment la residència de Sineu, encara que serví de residència ocasional als procuradors reials i va ser ocupada en alguns moments pel veguer de fora, el qual hi tengué la seva cort (SASTRE, 2004: 71). El 1563 el mestre Sebastià Mulet hi feia escola, i l'edifici passà a les seves mans fins que el procurador fiscal del rei li posà plet, que va perdre. El palau retornà al reial patrimoni el 1581. Posteriorment, el 1583, el rei Felip II féu donació del palau a les monges per establir-hi el monestir concepcionista (ROTGER, 1945: 3-4 i 22).

Descripció

El monestir ocupa tota una illa i disposa de tres espais buits: la clastra, l'hort i el jardí, envoltats d'una tanca molt alta. D'una banda, tenim l'espai anomenat l'hort de Son Mondo, que ocupa una franja allargassada, paral·lela a l'antic carrer de l'Alfonda (actualment carrer del Reverend Arnau Ramis), i està 3,5 metres per davall de la planta baixa del monestir. Aquest rep el nom de la primera de les set cases que es varen adquirir entre els anys 1616 i 1668 al carrer de l'Alfonda i que s'enderrocaren per crear l'hort (ROTGER, 1945: 79-85). Actualment, a més de l'hort, hi ha petites construccions destinades als animals domèstics.

L'espai obert amb un disseny més elaborat és el jardí, que es troba a nivell de planta baixa; s'estructura a partir d'un caminal que va del portal de *sa llongeta*, davall la torre, cap al cementeri, i divideix l'espai enjardinat en dues parts ben diferenciades: la part de migjorn, ocupada per la carrera i l'hort de la cuina, i la part de tramuntana, ocupada pel jardí contemplatiu.

Pel que fa a la part de migjorn, una escala, que comunica la carrera amb la bugaderia, divideix l'hort en dues parts, la més propera a la bugaderia està dividida en 7 pasteres separades per caminals; l'altra part, que fins el 1983 era un sol espai de conró, amb motiu de la celebració del quart centenari de l'arribada de les monges, es va afegir al jardí contemplatiu i s'hi va col·locar una imatge del Cor de Jesús. Entre aquestes dues zones enjardinades i l'ala sud del monestir hi ha la carrera, una esplanada pavimentada, amb una cisterna a la part central. Tota la superfície duu rost cap a la part de ponent, on es recull l'aigua de pluja en un aljub que hi ha davall la bugaderia, adossada a la paret que fa partió amb el carrer de ses Parres.

La part de tramuntana, ocupada pel jardí contemplatiu, té un espai amb una pèrgola (unes columnes hexagonals de marès sostenen un entramat de fusta) perpendicular al caminal amb parres enfilades; aprofitant el desnivell hi ha un pedrís perimetral. Aquest espai divideix el jardí en dues terrasses: a la més gran hi trobam un brollador amb un estany circular cobert amb una pèrgola octogonal, des d'on neixen vuit caminals que ens duen cap als costats, on s'enllacen amb els caminals perimetrals; entre i entre es defineixen pasteres on hi ha sembrades diferents flors. L'altra terrassa, de menors dimensions, té una profusió de cossiols i una petita pastera. Al costat del cementeri hi ha una palmera, ja esmentada a la descripció de l'Arxiduc (1884) i reproduïda a la portada del llibre (1945) *Les monges del palau de Sineu* de Joan Rotger. Hi ha pocs elements

¹⁷⁶ Per al coneixement del monestir, les seves dependències, així com els detalls de la seva construcció i del manteniment, a més de l'obra de Jaume SASTRE (2004), és essencial la monografia de Joan ROTGER (1945) *Les monges del Palau de Sineu*. Tanmateix, ambdues publicacions, pel seu enfocament històric, no permeten un coneixement exhaustiu de l'evolució constructiva, que requeriria una anàlisi detallada d'arqueologia vertical. De fet, en alguns panys de paret es poden fer lectures de recreixements i tapiats d'obertures.

decoratius, només unes columnes amb remats piramidals a l'inici i al final del caminal i, adossada al mur perimetral, hi trobam una gruta de pedres amb la Mareddedéu de Lorda i na Bernadeta.

El tercer espai buit, sensiblement quadrat, és la clastra —que podria correspondre al pati que esmenta Jaume Sastre (2004:73), i que conté la cisterna a la part central, i entorn del qual es distribueixen les diferents peces que conformen l'edificació.

A la crugia ubicada a la part de migjorn hi trobam l'escala principal, la sala capitular, amb l'accés a l'hort de Son Mondo, i un annex a aquesta que és el planxador.

La crugia de llevant conté el parlador, el torn i les dobles portes; annexa a aquesta hi ha una doble crugia, que confronta amb les escales del palau, on trobam l'accés al monestir, la porteria, i el rebost gran.

A la crugia de la part de tramuntana és on hi ha la galeria coberta, anomenada la llongeta, i adossada a aquesta hi trobam una altra crugia amb la sagristia, la sagristia fonda i el cor de baix, espais lligats a l'església, que confronta amb el carrer Esperança i la placeta del Palau. La nau de l'església és de planta rectangular, dividida en quatre trams coberts per volta d'aresta, el primer conté el cor, i el presbiteri cobert de volta de canó. Fa 23,40 metres de llargària i té una llum de 6 metres. A la part de l'epístola hi ha tres capelles i una a la part de l'evangeli.

La crugia de la part de ponent conté el refetor i el passadís de la cuina que connecta aquest espai amb l'escala principal. Perpendicular a aquesta hi ha una ala, a part, que conté la cuina, el pastador, la cuineta, el forn, el llenyer, el molí i l'assoll, que tanca la illeta per la part de migjorn i arriba fins al carrer de ses Parres.

Al primer pis, i a l'ala de migjorn, pujant per l'escala principal s'accedeix al que es coneix com a dormidor, l'espai de clausura estricta. En aquest primer nivell, les cruigues que envolten la clastra contenen les cel·les a banda i banda i un corredor central.

A la part de llevant, coincident amb la crugia de la porteria hi ha la roberia, i damunt la crugia del rebost gran, separat de la comunitat, hi ha el postulantat, on s'instal·laven les qui es postulaven a ser monges.

La crugia adossada a l'església conté el cor de les tribunes, el cor gran, i la saleta del cor des d'on s'accedeix al cor petit, a l'interior de l'església.

A l'ala de ponent, amb accés des del corredor llarg, hi ha cel·les a la part de migjorn.

D'aquest nivell tres escales permeten pujar a la planta segona, la continuació de l'escala principal condueix a la crugia del noviciat, que també té cel·les a ambdós costats i un corredor central; la que hi ha dins la sala de la torre puja a la mateixa crugia i dona accés a una part dels porxos, els coincidents amb la crugia de ponent i l'ala de ponent —el porxo llarg—, i el caragol, que des de la planta baixa dona accés als porxos de l'església i al campanar.

3. ELS TOPÒNIMS (LA DENOMINACIÓ DE L'ESPAI)

Un monestir o un convent responen segurament a la categoria dels llocs tancats tant des del punt de vista espacial com temporal (una illa a l'espai i el temps).¹⁷⁷ Aquest fet li atorga una certa singularitat pel que fa a la pervivència dels mots i a la denominació d'espais que, al llarg del temps, s'han destinat a usos actualment desapareguts. El monestir, en aquest sentit, se'ns presenta com una mena de jaciment de fòssils terminològics. A aquest interès evident, s'hi ha de sumar la urgència del recull, ateses les característiques de les informadores. Per aquestes raons hem aprofitat l'oportunitat per recollir i situar de forma precisa —a partir de l'aixecament planimètric— tots i cada un dels noms de lloc (microtopònims i nanotopònims), amb la voluntat de documentar una petita part de la memòria d'aquest espai i d'un patrimoni en risc.

La classificació i la presentació dels topònims

Encara que el monestir pugui tenir una certa atribució de lloc consagrat, plantejam una classificació dels microtopònims en funció del seu ús. En aquest sentit, establim les següents categories: espais sacres, espais de vida comunitària, espais domèstics, espais d'abastiment i entorn immediat.

Per a cada un dels topònims hem optat per incorporar el mot estàndard, precedit del número de localització al plànol i seguit de la forma dialectal recollida (*en cursiva i entre parèntesis*), amb la descripció o les explicacions que estimam necessàries; una relació de referències documentals ordenades cronològicament, entre les quals

¹⁷⁷ En un altre convent de clausura (el monestir de Santa Clara de Palma), encara vàrem poder conèixer una religiosa que no havia vist mai cap aparell de TV. Igualment, ara, les nostres informadores no coneixen les xarxes d'informació social ni n'han fet ús.

seleccionam prioritàriament les que fan referència a elements o processos constructius; i, finalment, la relació d'elements continguts o relacionats amb cada un dels indrets nominats i la seva denominació específica.

01_CONVENT (*es convent*) / MONESTIR

El monestir, que és l'edificació on es reclouen els membres d'un orde religiós, en el nostre cas de l'orde de la Immaculada Concepció, ha estat designat habitualment com a convent, si bé conviuen les dues denominacions:

1583. La priora del convent de la Concepció de Sineu demana almoïna al Gran i General Consell pel nou **convent** fundat a Sineu (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1996: 431).

1635. [...] *Antoni Fontcuberta taxidor de lli son marit ha rebut de la S^a Sor Clara Miralles priora del **monastir de Sineu** 56 lliures [...]* (ROTGER, 1945: 82).

1935. Desde aquella Epifanía, de inauguración del **Convento**, ha sido éste un buen refugio [...] (SOR ISABEL, 1935: 9).

02_PALAU (*el palau*)

Les referències al palau de Sineu, les seves dependències, així com detalls de la seva construcció i del manteniment, anteriors a l'ocupació pel monestir de les monges concepcionistes, són relativament freqüents entre els segles XIII i XVI i es recullen a l'obra de Bartomeu Mulet, Ramon Rosselló i Josep M. Sancho (1994: 247-279; 1995: 23 i seg.; i 1996: 423-427).

1406. La Procuració Reial paga 6 lliures i 8 diners per calç per adobar la casa del **Palau**, pany i clau, i també els forns. Més 8 lliures per adobar la boada del forn petit que no podia escalfar (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1995: 24).

1578. *Primo fonch stimat lo alberch dit lo **Palau** DC lliures. Cases dites lo palau en alou del Rey. DC lliures* (AMS, Estims 1578, citat a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1996: 424).

1582. Els jurats del Regne escriuen a Jaume Antoni Serralta dient que els jurats passats li enviaren una petició suplicant a sa Magestat *fos de son servei fer-nos mercè del **Palau de Sineu** per fundar un monestir per a monges* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1996: 428).

1583. [...] *capella sive ecclesia noviter constructa sub invocatione conceptionis beate virginis Marie intus presentem villa de Sineu in loco vocato **lo palau*** [...] (ROTGER, 1945: 385).

I. ESPAIS SACRES

03_BARRERES (*ses barreres*)

El presbiteri, que ja forma part de la clausura, està separat de la nau de l'església per una reixa metàl·lica.

04_CAMPANAR (*es campanar*)

El cloquer està adossat a la façana de l'església, és de planta quadrada, té cinc cossos d'alçat i dues cambres. La primera, a nivell del primer pis, anomenada **es quartet del cor**, era des d'on, abans de l'electrificació de les campanes, es realitzava el toc d'aquestes (de les tres del campanar i de la que hi ha dins cal donat, **es colís**). La segona, amb l'accés a través dels porxos, corresponent als dos darrers cossos, amb quatre finestres apuntades per cos, conté les tres campanes i les maçoles.

1602. *Ítem per altres jornals de mestres y manobres per fer la volta de la Iglesia y fer un **campanaret**...* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 110).

1676. *Mes he gastat cent cinquanta lliures deu sous y quatre dines en la obra del **campanar** y del refector, aso es ab cantons, mitjanes, port de dits cantons, rejoles, guix, cals, bigas de pi per spigons, jornals de mestres y manobres y adobar les ferramentes de les campanes y la creu del campanar y alguns perns de ferro per posar la campana al campanar y altres menudències* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 110-111).

1679. La procuradora posa aquesta nota: *Mes he pagat deset lliures deset sous per sinquant una diada que el convent devia a mestre Matheu Estela picapedrer en temps de la priora passada de com se adobá el refato y se feu el **campanar** et altres* (ROTGER, 1945: 144).

1884. Tiene en la parte izquierda una **torre** dividida por tres cornisas con cúpula de cebolla, [...] (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

CAMPANA GROSSA (*sa campana grossa*)

1676. Agost. *Mes he pagat 150 lliures per lo valor de la **campana major** que tenim. Pesa tres quintes y deu lliures* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 111).

La major ha nom **Rosa de Santa Maria** i porta la data de 8 d'agost de 1676 (ROTGER, 1945: 146).

CAMPANA MITJANCERA (*sa campana mitjancera*)

1925. Fou beneïda pel Rector de Sineu el dia 15 de febrer. Nom **Maria de la Concepció de Sant Josep** (ROTGER, 1945: 147).

CAMPANA PETITA (*sa campana petita*)

De la campana petita no en sabem més que té per nom **Maria Concepció** (ROTGER, 1945: 146).

MAÇOLES (*ses maçoles*)

1677. *Mes he gastat dos lliures setze sous que he pagades a Pere Rintort fuster per les **masoles** que va fer i alguns jornals* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 111).

1679. La procuradora d'aquell any escrigué: *Mes he gastat dos lliures setze sous que he pagades a mestre Pere Rintort fuster per les **masoles** que va fer y alguns jornals* (ROTGER, 1945: 146).

CAPELLES

05_CAPELLA DE LA RECONCILIACIÓ (*sa capella de la Reconciliació*)

És la primera capella de la part de l'epístola, just davall el cor.

06_CAPELLA DE SANTA BEATRIU DE SILVA (*sa capella de la Mare Fundadora*)

Actualment, la segona capella de la part de l'epístola té aquesta advocació; amb anterioritat havia estat la capella de Sant Esteve.

1677. Dia 11 de setembre mestre Gabriel Torres, escultor, rebé de la priora sor Prudència Esteve cinc lliures i deu sous *a compliment de la feine de deurar el quadro de **Sant Esteve** de la Iglesia del Convent* (ROTGER, 1945: 140-141).

Després fou la capella del Sagrat Cor de Jesús.

1900. Aquest any es restaurà aquesta capella del sant protomàrtir i es dedicà al **Sagrat Cor de Jesús** [...] (ROTGER, 1945: 141).

07_CAPELLA DE SANTA TERESA DE JESÚS (*sa capella de Santa Teresa*)

Aquesta és l'única que es troba a la part de l'evangeli. Durant la Setmana Santa s'hi munta la casa santa o monument.

1884. [...] A la izquierda se encuentra una **capilla** de arco de segmento con arco i pilares entorchados (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

08_CAPELLA DEL SANT CRIST (*sa capella del Sant Crist / del Sagrari*)

És la tercera de la part de l'epístola i es troba després de les barreres, dins el presbiteri.

1681. *Mes he gastat vint y sis lliures quatre sous per lo pedreny que ha servit per la **Capella del Sant Christo*** (ROTGER, 1945: 406).

09_CEMENTERI (*es cementeri*)

1603. Octubre. *Se paguen sinch jornals que feren en el **carner*** (ROTGER, 1945: 149 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 96).

1814. Respecte a sor Maria Lluïsa, que morí el dia 25 de març de 1814, diu una nota de les Monges: *Si be és veritat que dita religiosa fonch conduïda dia 26 de mars de 1814 al Cementeri del Hospital per orde circular del Govern y enterrada a una tomba que se feu ab una creu demunt, però el dia 2 de Agost siguent se torna dur al Convent ab lo mateix baul y fonch enterrada en el nostro **vas*** (ROTGER, 1945: 151).

Sabem que l'antic cementeri era una cambra de tres metres de llargària i dos d'amplària que estava dins l'hort, besant la paret de l'altar major de l'església (ROTGER, 1945: 148). El nou és la construcció ubicada al final del caminal, dins el jardí, on, encara en l'actualitat, se sebolleixen les monges.

1880. La referida capella o **cementeri** es beneí amb tota solemnitat el dia 12 d'octubre de l'any 1880 (ROTGER, 1945: 150).

1882. 23 de gener. Murió en Sineu Sor Teresa Barceló, de 84 años de edad, religiosa del convento de las Concepcionistas, en el cual había habitado desde los seis años. Construyó a sus expensas el **cementerio** gótico, obra del maestro D. Juan Dalmau, el altar mayor, obra del escultor Serra, las estatuas de San Francisco de Asís y Santa Teresa y presbiterio, que no vio terminado (POU, 1985: 85).

1924. [...] en Diciembre del año 1924, cuando por una reparación necesaria en el **Cementerio Conventual**, se abrió de nuevo su tumba (SOR ISABEL, 1935: 105).

1933. [...], el sepultaren a la **cripta del cementeri** conventual (ROTGER, 1945: 168).

10_ESGLÉSIA (*l'iglesi*)

1588. *La Reverenda mare priora del monestir del palau de Cineu de la Inmaculada Concepció de la mare de Déu, representa a Vostres Magnificències la molta descomoditat y falta que tenen les cel·les en dit monestir y que la **iglésia** també té molta necessitat de esser reparada [...]* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1996: 431).

1599. Mes de maig. *Mes havem pagat deu lliures vuyt dines per mitjans y guix per la primera volta de la **iglesia*** (ROTGER, 1945: 290).

1602. *Item per altres jornals de mestres y manobres per fer la volta de la **Iglesia** y fer un campanaret...* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 110).

1659. *Los mitjans de la volta de la **isglesia** trenta dotsenes a deu sous y a nou la dotsena valen en la por 20 lliures* (ROTGER, 1945: 296 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 104).

1884. La **iglesia** actual parece ser que fue bendecida en el año 1583; se halla situada en una altura. Tiene en la parte izquierda una torre dividida por tres cornisas con cúpula de cebolla, una fachada barroca con jarrones en los ángulos, y en la parte central un vano circular a modo de rosetón.

El interior es de bóveda de crucería y la capilla del altar mayor tiene bóveda de cañón. A la izquierda se encuentra una capilla de arco de segmento con arco i pilares entorchados. A la derecha, una capilla de arco redondo con un notable retablo. El altar mayor está dedicado a la Inmaculada Concepción (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

11_PORTAL MAJOR (*es portal major*)

És el portal d'accés a l'església des de la placeta, ubicat al cap de la nau.

1695. *Per dos carretades de cantons per lo **portal de la Iglesia** tres lliures* (ROTGER, 1945: 406).

12_PORTALET (*es portalet*)

És el portal lateral que dona accés a l'església, a través d'una escalonada, des del carrer Esperança.

1651. Febrer. [...] *tinguin animo y intentio de fer altra **portal** en dita Iglesia [...]* (ROTGER, 1945: 403).

13_PRESBITERI (*es presbiteri*)

La part de l'església, més elevada, on hi ha l'altar major.

1884. [...] la capilla del altar mayor tiene bóveda de cañón. [...]. El altar mayor está dedicado a la Inmaculada Concepción (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

14_SAGRISTIA (*la sagristia*)

L'actual sagristia ocupa el que abans era la dita **sagristia de les mortes**, la informadora ens diu que allà on hi ha l'actual portal d'accés hi havia les portetes, ara ubicades entre la sagristia i el cor baix, que s'obrien quan hi havia una monja morta. Dins aquest espai es guarden els ornaments sagrats i és on es revesteixen els sacerdots, a més, hi ha **es confessorari**, que consisteix en tres petites estances, una per al confessor i dues per a les monges, comunicades per una obertura de llauna calada amb una porteta. Al costat d'aquest, hi ha una cordeta per tocar **sa campana des confessor**, ubicada a *sa llongeta*, que avisa de l'arribada del confessor. Dins aquesta sagristia, adossat a una paret, hi ha **es lavatori**.

1659. *Lo de la nostra **sacristia** a quatre castellans per jornal lo tapiar costa 7 lliures 19 sous 2 diners* (ROTGER, 1945: 296 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 104).

1659. *La paret y quatre bigues de la **sacrestia de les mortes** y los jornals de mestre Rafel per emblanquinar la sacrestia de los sacerdots ha costat 10 lliures* (ROTGER, 1945: 297 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 105).

1687. *Per el **lavatori de la sacristia** he pagat vuyt lliures i deu sous* (ROTGER, 1945: 406).

15_SAGRISTIA FONDA (*la sagristia fonda*)

Aquest espai s'empra per a guardar-hi ornaments litúrgics i té un entresolat, accessible des des **caragolet**, on s'hi guardava la cera de l'església i de la il·luminació del monestir.

1659. *Mes les bigues de la **sacristia de los sacerdotes** 13 lliures 10 sous* (ROTGER, 1945: 296).

II. ESPAIS DE VIDA COMUNITÀRIA

16_CEL·LES (*ses cel·les*)

L'allotjament personal de cada monja és la cel·la, actualment n'hi ha vint-i-nou de destinades a monges, cinc a novícies i quatre a postulants.

1588. *La Reverenda mare priora del monestir del palau de Cineu de la Inmaculada Concepció de la mare de Déu, representa a Vostres Magnificències la molta descomoditat y falta que tenen les **cel·les** en dit monestir y que la iglesia també té molta necessitat de esser reparada [...]* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1996: 431).

1649. El nombre elevat d'educandes obligà les monges a compartir **cel·les**. Per aquesta causa, el bisbe Tomàs de Rocamora, a la seva visita pastoral, disposà que no rebessin cap educanda sense que ell concedís permís per escrit (ROTGER, 1945: 245).

1884. En todo el convento se cuentan 41 **celdas**; algunas tienen, debajo de la ventana, un balcón con baranda de madera, adornado con macetas, cuyas flores alegran con sus colores las negruzcas y viejas paredes. [...] En

las celdas hay, en cada una, tres sillars, tres *sillones* bajos, una cruz y una cama. En la parte interior las ventanas están revestidas de *azulejos* (HABSBERG-LORENA, 1984: 564).

1884. En el *deçyan* hay otras seis **celdas**, que actualmente están en desuso (HABSBERG-LORENA, 1984: 564).

1935. La Religiosa Enfermera, en su paso último por la **celda** de Sor Isabel, le hizo ofrecimiento de un socorro de leche, [...] (SOR ISABEL, 1935: 100).

17_CLASTRA (*sa clastra*)

Aquest pati sensiblement quadrat (10,2 x 11,4 metres), envoltat de dependències del mateix convent, és una peça clau en les circulacions interiors de l'edifici. En aquest espai, a més de la cisterna, hi ha **sa campana des torn**, que s'acciona des de la porteria i avisa la tornera, i dins una fornícula semiesfèrica hi ha **sa campaneta de ses disciplines**, que, a més de tocar els dimecres i divendres per realitzar les disciplines, també serveix per convocar el capítol.

1511. Pel que fa al silenci, la Regla de les Concepcionistes estableix que les monges han de guardar silenci en el chor, en el **claustre**, en el refetor i en el dormitori (ROTGER, 1945: 53).

1884. En la galeria de entrada, de bóveda esquifada, hay, hasta mitad de altura de las paredes, adornos de conchas con palmas y cruces. Se encuentra aquí el acceso al corral y una puerta conduce al **patio** rodeado por irregulares edificios y con un pozo en el centro (HABSBERG-LORENA, 1984: 563).

1976. [...] Dicho día, a la hora convenida, la **campana** conventual convocaba Capítulo para toda la Comunidad. [...] (RIGO, 1976: 12)

COR

És el lloc en el qual estan les monges de cor, on canten i reciten les hores canòniques en comunitat.

1511. Pel que fa al silenci, la Regla de les Concepcionistes estableix que les monges han de guardar silenci en el **chor**, en el claustre, en el refetor i en el dormitori (ROTGER, 1945: 53).

1884. [...] y del **coro**. Este último, muy sencillo, con bóveda de crucería y ventanas, tiene facistolos estilo renacimiento y un órgano. Está adornado con estaciones de viacrucis y un cuadro de María Sabater de Sineu, que murió en el año 1790 y a la cual se tiene mucha veneración (HABSBERG-LORENA, 1984: 564).

1935. [...] a pulsar un piano, que en el convento se tenía para ensayos de lo que en el **Coro** se había de cantar (SOR ISABEL, 1935: 89-90).

18_COR BAIX (*el cor baix*)

És a la planta baixa, al costat del presbiteri. Fins a la reforma efectuada en la dècada dels noranta la comunicació amb el presbiteri era a través d'una reixa i hi havia **es combregador**, una finestra reixada que dona dins l'església, on les monges rebien la comunió (actualment està tapiat; al seu lloc hi ha l'equip de megafonia). En aquest espai hi ha l'accés al confessionari de les monges.

19_COR DE LES TRIBUNES (*el cor de les tribunes*)

És a la planta primera i rep el nom per les dues tribunes existents destinades a la pregària personal de les monges i des d'on poden guaitar dins l'església i assistir a les funcions religioses. Al mateix cor hi ha el moble dedicat a **s'arxiu**.

1819. Gener. *Mes de una devota persona per fer lo Archiu per posar los papers y llibres havem rebut 50 lliures* (ROTGER, 1945: 311).

20_COR GRAN (*el cor gran*)

Sala rectangular coberta de volta de canó amb dues tribunes obertes al presbiteri, ubicada a la planta primera sobre el cor baix.

21_COR PETIT (*el cor petit*)

És el cor que es troba dins l'església, damunt la capella de la Reconciliació i el portal major. Adossat a la paret de l'església, a la part de l'epístola, hi ha **l'orgue**.

1741. *Mes per lo port de venir y tornar los mestres que vingueren per adobar lo orga havem pagat an en Peris treginer una lliura* (ROTGER, 1945: 304).

1884. [...] y del coro. Este último, muy sencillo, con bóveda de crucería y ventanas, tiene facistolos estilo renacimiento y un órgano. Está adornado con estaciones de viacrucis y un cuadro de María Sabater de Sineu, que murió en el año 1790 y a la cual se tiene mucha veneración (HABSBERG-LORENA, 1984: 564).

Darrere l'orgue hi ha **sa saleta des manxadors**, on hi ha les manxes de l'instrument i, fins que es va substituir el paviment, hi havia una rajola de test amb **sa potada del dimoni**.

«La potada del dimoni en el cor concepcionista. Fa devers 50 anys el pare de Mn. Bartomeu Mulet anava a trempar l'orgue; entre aquest i el cor hi havia un passadís, on hi havia una rajola de test amb la senya d'una

potada del Dimoni. Sembla que el dimoni li va aparèixer a la venerable Isabel Sabater, segons tradició oral de les monges.

Mn. Bartomeu Mulet ens ho conta així: “Mostra evident de posseir un cor netíssim, propi d'una verge totalment consagrada a Déu tenim quelcom a dir de la persecució que li declarà el dimoni, fins i tot en aparença de bell jove que la volgués encativar. Altres voltes se li presentava en forma de boc; i se conserva en el cor una rajola del trispol on apareix la potada, com si fos d'una cabra. Jo l'he vista no poques vegades, quan més jove anava amb mon pare a trempar l'orgue del mateix cor”» (VALERO, 2009: 10).

CORREDOR

És l'espai que serveix per a donar accés a les cel·les. Algunes seccions tenen nom específic.

1884. Por una escalera de siete tramos con barandilla de madera estilo renacimiento se sube a la **galería** que discurre alrededor de toda la casa y a la que se abren las celdas del noviciado y del coro (HABSBERG-LORENA, 1984: 563).

22_CORREDOR DE S'INFERMERIA (es corredor de s'infermeria)

És el corredor de la crugia de ponent i rep el nom de la infermeria que es trobava a l'actual saleta de la torre.

23_CORREDOR DE SA ROBERIA (es corredor de sa roberia)

El corredor paral·lel a la roberia, d'aquí pren el nom, ubicat a la crugia de llevant.

24_CORREDOR DES NOVICIAT (es corredor des noviciat)

Al segon nivell, la crugia de migjorn alberga l'espai on es formen les monges per entrar a la comunitat, el noviciat.

25_CORREDOR DES POSTULANTAT (es corredor des postulatat)

A l'extrem de llevant, la part més separada de la comunitat, hi ha el postulatat, que és on, per espai de sis mesos, viuen les aspirants a monges.

26_CORREDOR LLARG (es corredor llarg)

L'ala de ponent conté set cel·les que tenen l'accés a través d'aquest corredor; els 16,9 metres de longitud li donen l'adjectiu de llarg.

27_DOBLES PORTES (ses dobles portes)

És l'espai entre la primera porta i la segona porta, la reglar, que comunica amb l'interior del monestir, per entrar o treure bolics i mercaderies voluminoses.

28_DORMIDOR (es dormidor)

Les informadores parlen de **sa porta des dormidor** fent referència a la porta que hi ha a la planta baixa per accedir a l'escala; així s'entén que el dormidor és d'escalas en amunt, el recinte on es troben agrupades les cel·les.

1511. Pel que fa al silenci, la Regla de les Concepcionistes estableix que les monges han de guardar silenci en el cor, en el claustre, en el refector i en el **dormitori** (ROTGER, 1945: 53).

1608. *Mes havem pagat 300 lliures per le hobre del dormidor so es per mestres y per manobres y cantons mitjans guix cals rejoles y lanyem y ferramentas* (ROTGER, 1945: 292 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 96).

1727. *Mes se ha gastat per posar el moli, fer la paret del galliner, el lloch dels tocinos, la escala de Son Mondo y la paret qui serve el dormidor, dos columnes a los cañisos del noviciat [...]* (ROTGER, 1945: 407).

29_INFERMERIA (s'infermeria)

Amb la reconstrucció de la torre efectuada el 1987 es va fer desaparèixer aquest espai que estava damunt *s'adnaret*, i es convertí tot en el que ara s'anomena **sala de sa torre**. Era la sala destinada a la cura de les malaltes, on es preparaven els remeis i s'estotjaven les plantes remeieres de l'hort.

30_JARDÍ (es jardí)

L'espai per a l'esbargiment de les monges.

1585. Maig. [...] *per adesfer los archs del verger per pendre la pedra per la yglesia [...]* (ROTGER, 1945: 401).

1884. Por detrás se encuentra la gran cocina y, junto a ella un *corral* y un **jardín** con palmera y pozo con *aujub* (HABSBERG-LORENA, 1984: 564).

1935. Viendo a una su compañera de trabajo afición grande a cultivar plantas y flores en el **jardín**, le decía: *Vaya V. algo mas al Sagrario* (SOR ISABEL, 1935: 85).

31_ LLONGETA (*sa llongeta*)

La galeria que uneix les dobles portes amb la sagristia, el cor baix i la clastra.

1884. En la **galeria de entrada**, de bóveda esquifada, hay, hasta mitad de altura de las paredes, *adornos de conchas con palmas y cruces*.¹⁷⁸ Se encuentra aquí el acceso al corral y una puerta conduce al patio rodeado por irregulares edificios y con un pozo en el centro (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

32_ NOVICIAT (*es noviciat*)

Ubicat a la planta segona, és l'espai on habiten les novícies durant el temps de formació.

1727. *Mes se ha gastat per posar el moli, fer la paret del galliner, el lloch dels tocinos, la escala de Son Mondo y la paret qui serra el dormidor, dos columnes a los cañisos del noviciat* [...] (ROTGER, 1945: 407).

1884. En el *dezyan* hay otras **seis celdas**, que actualmente están en desuso (HABSBURG-LORENA, 1984: 564).

1935. Sor Isabel iba todas las noches al **Noviciado** con un poquito de leche en un platillo para la novicia delicada (SOR ISABEL, 1935: 84).

33_ PARLADOR (*es parlador, sa grasa, es locutori*)

L'espai destinat a rebre-hi les visites i conversar-hi. La grasa és la reixa del parlador, d'on deriva la denominació de tota la sala.

1511. Pel que fa a la clausura, la Regla de les Concepcionistes estableix que en el torn hi hagi dobles portes, retxats de ferro, i tant en el **parlador** com en les **grases** de la mateixa Església hi hagi un drap de lli negre que impedeixi les mirades (ROTGER, 1945: 52-53).

1884. [...] y en el **locutorio** doble bóveda de espejo (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

1935. [...] de veras imaginando ya quedarse en el Convento, salió del **Locutorio** con enorme contrariedad (SOR ISABEL, 1935: 28).

34_ PORTERIA (*sa porteria*)

És l'accés al monestir, l'espai d'unió amb l'exterior.

1675. *Los señores Magníficos Sindichs Clavaris donaran 25 lliures en el Convent per haver feta la extractio de Sindichs en la porteria de aquest convent...* (ROTGER, 1945: 131).

1904. [...] l'Església, la **porteria**, la placeta i totes les finestres del Monestir estaven adornades [...] (ROTGER, 1945: 315).

Dins la porteria, damunt el torn, hi ha **sa campana des donat**, que serveix per avisar el donat quan es necessiten els seus serveis.

35_ POSTULANTAT (*es postulantat*)

A l'extrem de llevant del monestir, a la planta primera i separat de la resta de la comunitat hi ha el conjunt de cel·les on les qui postulaven per ser monges estaven els sis primers mesos. La cel·la de l'extrem de llevant es va reformar i s'hi va fer un nou accés des del locutori per a ús del predicador. És conegut com **es quarto des predicador**.

36_ REFETOR (*es refetor*)

Sala rectangular, amb tres arcs rebaixats sobre pilastres i coberta de voltes d'aresta, destinada a menjador comú de la comunitat. Hi trobam **sa trona**, des d'on la lectora llegia durant els àpats; **es gerrer**, on hi havia una gerra grossa d'aram i un pitxer amb el qual la refitolera servia l'aigua; i **s'armari** on hi havia la vaixela.

1511. Pel que fa al silenci, la Regla de les Concepcionistes estableix que les monges han de guardar silenci en el chor, en el claustre, en el **refetor** i en el dormitori (ROTGER, 1945: 53).

1676. *Mes he gastat cent cinquanta lliures deu sous y quatre dines en la obra del campanar y del refetor, aso es ab cantons, mitjanes, port de dits cantons, retjoles, guix, cals, bigas de pi per spigons, jornals de mestres y manobres y adobar les ferramentes de les campanes y la creu del campanar y alguns perns de ferro per posar la campana al campanar y altres menudències* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 110-111).

1707. La Mare Priora Sor Margalida Àngela Reura féu pintar el **refetor**. Les pintures costaren 16 sous i 8 diners (ROTGER, 1945: 301).

1884. Viene a continuació el gran **refectorio**, con un **púlpito** desde el que se lee durante las comidas. Hay mesas de madera y sillas y un tosco cuadro de la Santa Cena en el muro (HABSBURG-LORENA, 1984: 564).

37_ SALA DEL CAPÍTOL (*sala capitular, sala de labor*)

¹⁷⁸ Aquest tipus de decoracions es troben en altres convents i altres espais: al pou de Sor Clara Andreu al monestir de Sant Bartomeu (Inca), a la cova de l'hort del convent de Nostra Senyora de Loreto (Llorito), als jardins de la possessió de Raixa (Bunyola), etc.

El lloc on es reuneixen les monges en comunitat, per deliberar i prendre acords. És una sala rectangular, amb una columna acanalada a la part central i sostre teixinat de fusta.

1583. Les monges hagueren de fer el trespol i el sòtil del dormitori i eixalbar la **sala del Capítol**... (ROTGER, 1945: 65).

1884. Se encuentra aquí el acceso al corral y una puerta conduce al patio rodeado por irregulares edificios y con un pozo en el centro. Viene a continuación la **sala capitular**, con bancos alrededor, y por una escalera se accede al *hort* (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

1935. [...], pues se le encontraron al morir unos ovillos, compuestos de cortos cabos de hilo, que recogía cuando limpiaba la **sala de labores** (SOR ISABEL, 1935: 85).

38_SALETA DEL COR (*sa saleta del cor*)

És l'espai que es troba al final dels corredors i dóna accés al **cor de les tribunes**, al **cor petit** i al **quartet del cor** (des d'on es tocaven les campanes abans de l'electrificació d'aquestes).

39_SALETA DES NOVICIAT (*sa saleta des noviciat*)

Es tracta de la sala on la mestra de novícies alligona les aspirants a monges. En aquesta sala hi ha **sa campaneta des noviciat**, que s'acciona des del costat de la campana conventual.

40_TORN (*es torn*)

Tal com s'especifica al Diccionari d'Alcover i Moll, el torn és un tambor giratori d'eix vertical amb obertures laterals, que, col·locat en l'obertura d'una paret, serveix de vehicle per a passar objectes d'un costat a l'altre de paret sense que la persona que hi ha a un costat vegi la que està a l'altre costat. En el torn hi ha l'anagrama de Maria i la data 1896 clavetejada damunt la llauna del tambor giratori.

1511. Pel que fa a la clausura, la Regla de les Concepcionistes estableix que en el **torn** hi hagi dobles portes, retxats de ferro, i tant en el parlador com en les grases de la mateixa Església hi hagi un drap de li negre que impedeixi les mirades (ROTGER, 1945: 52-53).

1915. Sor María Joaquina Rubert. [...] Durante su prelación [...] Se colocó el **torno** del convento separado y sin comunicación con la portería, según se ordena en la Regla. [...] (ROTGER, 1915: 6).

1935. Con temblorosa mano, golpeando suavemente en el **torno** de la portería conventual, [...] (SOR ISABEL, 1935: 32).

III. ESPAIS DOMÈSTICS

41_ADUARET (*s'adualet*)

Pel que fa a aquest mot, pensam que pot ser un diminutiu d'aduar, un nom comú poc freqüent, però no desconegut. De fet, està recollit al *Diccionari Català-Valencià-Balear*, que en la primera accepció en diu el que segueix: **1. ADUAR** *m.* Boldró de tendes de campanya o barraques on solen habitar els alarbs, gitanos i altres tribus nòmades; cast. *aduar*. Etim.: de l'àrab *ad-duwar*, mat. sign. Així mateix, s'ha mantingut a la toponímia i així ho recull Josep MASCARÓ PASARIUS (1963: I, 3) al terme de Lluçmajor.

En castellà tendria, si fa no fa, el mateix significat i la mateixa etimologia. Segons el diccionari de la RAE: **aduar**. (Del ár. beduino *dumwār*). **1.** *m.* Pequeña población de beduinos, formada de tiendas, chozas o cabañas. **2.** *m.* Conjunto de tiendas o barracas que los gitanos levantan en el campo para su habitación. **3.** *m.* *Am. Mer.* Ranchería de indios americanos.

Tanmateix, en alguns indrets del domini lingüístic se li ha donat un sentit pejoratiu. Aquest seria el cas de Torroella, on Pere BLASI MARANGES (1934) explica: «Torroella conserva en el seu vell recinte sectors ruïnosa que cal enderrocar o renovar amb decisió; són aspectes d'aduar que desprestigen la vila» o aquesta referència publicada a *Emporion* el 1921: «Aquell lloc infecte, lleig, fosc a la nit, amb montanyes de blat de morassa, pilons de pedra i dipòsits d'immundícia, es una bella entrada d'aduar i una vergonya per una rica vila de quatre mil habitants.»¹⁷⁹

Per altra part, l'expressió tradicionalment usada a Canet de Mar: ADUAR O DUAR. *s.* Significa conjunt de tendes disposades en forma circular. A Canet, però, aquesta paraula s'utilitzava amb un connotació pejorativa. Quan un lloc era brut o desordenat era fàcil escoltar interjectivament: «*Sembla un duar això!*» (MAS GIBERT, 2003: 2,14).

Sembla, per tant, que més enllà del seu significat primigeni li puguem atribuir una significació un punt pejorativa. Si fos així, metafòricament podria referir-se a lloc o indret mal endreçat: allò que col·loquialment en deim *quarto dels embulls*.

42_ALJUB DE SA BUGADERIA (*s'aljub de sa bugaderia*)

¹⁷⁹ Vegeu: *Emporion. Periòdic quincenal*, núm. 142. Torroella de Montgrí, 6 de febrer de 1921, pàg. 1.

La informadora ens explica que aquest dipòsit es va engrandir el 1969.

43_ BUGADERIA (*sa bugaderia*)

1915. Sor Maria Joaquina Rubert. [...] Durante su prelación (1883-5, 1889-91, 1895-7 i 1901-3) [...] se dio principio a las obras de la construcción de un **depósito de agua y lavadero**, [...] (ROTGER, 1915: 6).

44_ CALÇ (*sa calç*)

Quartet destinat a contenir les alfàbies dins les quals es fonia la calç, a més d'altres estris per emblanquinar: escales i graneretes.

45_ CARAGOLET/CARAGOL (*es caragol/es caragolet*)

Aquesta escala bastida al voltant d'un eix central comunica els tres nivells de l'edificació, està adossada a l'església.

1602. [...] *per sis jornals de picapedrer per fer un caragol qui puja an el porxo* [...] (ROTGER, 1945: 291 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 110).

46_ CONGRETERIA (*sa congreteria*)

Espai destinat a l'elaboració dels congrets, denominació que rebien els pastissos dolços elaborats al monestir, a semblança del que era habitual en bona part dels convents i cenobis de l'illa.¹⁸⁰

1932. El doctor Fiol al seu dietari relaciona les distintes pastes elaborades per comunitats conventuals, entre les que cita els **congrets** de Sineu (PONS, 1932).

2014. [...] Les Concepcionistes de Sineu elaboraven congrets, rosquilles i conillets; i normalment no es destinaven al consum intern, sinó que la finalitat era obsequiar les famílies benefactores del convent, o bé, la venda per autofinançar-se. [...] Una vegada refredats, amb la capçana damunt el cap, duïen la post a la **congreteria** i s'estotjaven dins una barca (caixa de fusta llarga i planera), folrada de giny, amb tapadora (VANRELL, 2011: 40-41).

Les informadores esmenten que havien sentit dir de monges més majors que aquest espai, per la seva frescor, era on es guardava la neu de les malaltes (possiblement es tracta del refrescador del monestir).

47_ COSTETA (*sa costeta*)

Aquest topònim perviu, si bé no hi ha cap pla inclinat que faci pensar en una costa, actualment hi ha una cisterna i una escala que connecta l'hort de Son Mondó amb la planta baixa. Sembla que aquest dipòsit d'aigües pluvials es va construir el 1934, potser abans si que hi havia un accés amb aquestes característiques.

48_ CUINA (*sa cuina*)

1612. Octubre. Es pagaren tres lliures *per vint y un canto per fer lo arch de la cuyna per lo forn* (ROTGER, 1945: 293 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 96).

1884. Por detrás se encuentra la **gran cocina** y, junto a ella un *corral* y un jardín con palmera y pozo con *anjub* (HABSBURG-LORENA, 1984: 564).

1935. Y monjas, que iban por algo a la **cocina**, se volvían edificadas por el buen orden de los enseres [...] (SOR ISABEL, 1935: 67).

49_ CUINETA (*sa cuineta*)

Aquest espai fins a la reforma de la dècada dels noranta tenia un taulell de pedra central on es col·locaven uns fogons quan es feien confitures, també dins aquest espai hi havia un molí manual (actualment el tenen guardat als porxos de l'església).

ESCALES

50_ ESCALA DE S'ADUARET (*s'escala de s'aduairet*)

Aquesta escala actualment ha desaparegut, es trobava a *sa llongeta*, i permetia accedir a *s'aduairet*, que es trobava al lloc on ara hi ha *sa saleta de sa torre*. Davall aquesta hi havia un espai d'emmagatzematge que empraven les sagristanes.

51_ ESCALA DE SA CALÇ (*s'escala de sa calç*)

És l'escala a través de la qual s'accedeix a l'espai conegut com *sa calç*. Està ubicada al costat d'*es pou*.

52_ ESCALA DE SA CONGRETERIA (*s'escala de sa congreteria*)

¹⁸⁰ A tall d'exemple paral·lel, vegeu l'article sobre l'elaboració de congrets al monestir de Sant Bartomeu d'Inca (CORTÈS; BELTRAN, 2013).

L'escala que comunica *sa congreteria* amb la part superior de *sa costeta*, al costat de la porta d'accés a la sala capitular.

53_ ESCALA DE SON MONDO (*s'escala de Son Mondo*)

L'escala d'accés a l'hort de Son Mondo des de la sala capitular.

1727. *Mes se ha gastat per posar el moli, fer la paret del galliner, el lloch dels tocinos, la escala de Son Mondo y la paret qui serva el dormidor, dos columnes a los cañisos del noviciat [...]* (ROTGER, 1945: 407).

54_ ESCALA PRINCIPAL (*s'escala principal*)

1884. Por una escalera de siete tramos con barandilla de madera estilo renacimiento se sube a la galería que discurre alrededor de toda la casa y a la que se abren las celdas del noviciado y del coro (HABSBURG-LORENA, 1984: 564).

55_ ESTENEDOR (*s'estenedor*)

Des de la bugaderia s'accedeix a través d'una escala al pis superior, on s'estén la roba per eixugar-se.

56_ FEMER (*es femer / sa bassa*)

Lloc on es depositen els fems, aquests s'empraven per femar la terra i el sobrant es buidava a través d'una obertura tapiada amb una llivanya al carrer de les Parres.

57_ FORN (*es forn*)

Aquesta sala rectangular conté dos forns, *es forn gran*, emprat per coure el pa, els congrets, les rosquilles i els conillets, i *es forn petit*, emprat per coure coques.

1585. [...] *del qual asa nos servim per molre y per aportar lo donat lenya per lo forn y per tot altre necessari* (ROTGER, 1945: 72).

1612. Octubre. Es pagaren tres lliures *per vint y un canto per fer lo arch de la cuyna per lo forn* (ROTGER, 1945: 293 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 96).

58_ GRAÓ¹⁸¹

1659. *Los mijans del greuo son tres carretades qui son 6 lliures* (ROTGER, 1945: 296 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 104).

1805. [...] *vino a esta R^d Villa de Sinen el Eminentísimo Cardenal D. Antonio Despuig y celebró misa en la Iglesia de las Monjas, y despues de celebrada la misa, pasó á las gradas á tomar xocolate [...]* (ROTGER, 1945: 309).

59_ PASSADÍS DE SA CUINA (*es passadís de sa cuina*)

1884. De la escalera principal, unos escalones conducen, atravesando un arco, a una *pequeña antesala* con bóveda esquinada, en la que se abre una puerta sobre un balcón (HABSBURG-LORENA, 1984: 564).

60_ PASTADOR (*es pastador*)

Cambra annexa a la cuina on hi ha les pasteres i altres estris necessaris per a l'elaboració del pa. A través d'una escala s'accedeix a la part superior, on s'estojaven les posts, les llaunes, els ribells i les barques.

61_ PLANXADOR (*es planxador*)

Espai annex a la sala de labor on les monges realitzaven l'estergit dels dibuixos a brodar i planxaven les teles i altres peces de roba.

PORXOS

El conjunt d'espais que formen el pis més alt, davall la teulada, destinats a magatzem. N'hi ha que tenen nom propi, a vegades fent referència a l'estança inferior:

1602. [...] *per sis jornals de picapedrer per fer un caragol qui puja an el porxo [...]* (ROTGER, 1945: 291 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 110).

62_ PORXO DE L'ESGLÉSIA (*es porxo de l'iglesi*)

¹⁸¹ «GRAÓ Pla o peça que està més amunt que una altra, de manera que fent una passa es pot anar d'una a l'altra pujant o davallant. A certes regions es diu *graó* dels escalons de qualsevol escala; a altres (com a les Balears) només es diu *gruons* dels escalons grans, com els d'una capella, d'un altar, d'un portal d'església, etc. (cast. Grada)» [DCVB]

Són els porxos situats sobre l'església i el cor de les tribunes i el cor gran, amb accés des d'*es caragolet*. Des d'aquest s'accedeix al campanar.

63_PORXO DEL NOVICIAT (*es porxo des noviciat*)

Porxo situat sobre el noviciat, per accedir-hi s'ha de col·locar una escala de fusta al corredor.

64_PORXO LLARG (*es porxo llarg*)

És el porxo que coincideix amb l'ala de ponent, té accés a través del porxo situat damunt la crugia de ponent, que a la vegada té accés a través de la torre.

65_REBOST (*es rebost*)

Espai annex a *sa cuina* que té uns pedrissos laterals i una escala per accedir a un altre espai també destinat a rebost ubicat damunt *sa cuineta*, envoltat també de pedrissos per emmagatzemar-hi aliments.

66_REBOST GRAN (*es rebost gran*)

Sala trapezoïdal coberta de volta d'aresta destinada a emmagatzemar-hi aliments. Té dos depòsits de pedra anomenats *ses saleres*, destinades a guardar-hi els ossos de porc salats; hi ha *s'oliera*, un moble de fusta que fa de recipient per emmagatzemar-hi l'oli.

Tot el recinte està envoltat de *pedrissos* i *armariets* per emmagatzemar-hi productes elaborats.

1685. [...] *set lliures per rao de nou pedres ha asantadas per un saferex de oli per us del Convent* [...] (ROTGER, 1945: 300 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 99).

67_ROBERIA (*sa roberia*)

Conjunt de dues sales amb armaris i caixes per guardar tota la roba de la comunitat.

68_TERRADET (*es terradet*)

Coberta plana situada damunt el llenyer, a la qual s'accedeix des de la darrera cel·la de l'ala de ponent.

69_TERRASSA (*sa terrassa*)

Espai exterior, annex a l'ala de Migjorn, sobre l'hort de Son Mondo, al qual s'accedeix des de la sala capitular.

IV. ESPAIS D'ABASTIMENT

70_ASSOLL (*s'assoll*)

1727. *Mes se ha gastat per posar el moli, fer la paret del galliner, el lloch dels tocinos, la escala de Son Mondo y la paret qui serva el dormidor, dos columnes a los cañisos del noviciat* [...] (ROTGER, 1945: 407).

CISTERNES

71_CISTERNA DE SA CLAstra (*sa cisterna de sa clastra*)

1583. *Item per medi de mestre Joan Prats ferrer de Cintat pagui vint y sis sous per un poal de aram per la nostra cisterna a la qual havem fet coll de pedra picada* (ROTGER, 1945: 77).

1615. Les monges pagaren 24 sous per fer les bugades fora casa per no tenir aigua ni en el pou ni a la *cisterna* (ROTGER, 1945: 293-294 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 94).

2014. [...] la *cisterna de sa clastra*, piriforme i amb una profunditat de 8 m (VANRELL, 2014: 36).

72_CISTERNA DE SA COSTETA (*sa cisterna de sa costeta*)

2014. [...] i la *cisterna de sa costeta*, dipòsit prismàtic construït el 1934 amb una cabuda de 98 m³ (VANRELL, 2014: 36).

En aquest dipòsit, avui en desús, a l'interior, prop del coll hi ha la inscripció «*Agosto 1934 Mariano Amenguab*».

73_CISTERNETA DE SA CUINA (*sa cisterneta de sa cuina*)

2014. [...] la *cisterneta de sa cuina*, també piriforme i de 5 m de fondària (VANRELL, 2014: 36).

74_GALLINER (*es galliners*)

1727. *Mes se ha gastat per posar el moli, fer la paret del galliner, el lloch dels tocinos, la escala de Son Mondo y la paret qui serva el dormidor, dos columnes a los cañisos del noviciat* [...] (ROTGER, 1945: 407).

HORTS

75_HORT DE LA CUINA (*s'hort de sa cuina*)

2014. Dins el jardí, la part de migjorn, més propera a l'edificació és la destinada a l'*hort de la cuina*, amb una superfície de 110,5 m², aquesta, a la vegada, està dividida en dues parts (85+25,50 m²) amb una escala que

uneix la carrera amb la bugaderia, el més proper a aquesta està dividit en 7 pasteres separades per caminals on hi trobam sembrats herba-sana, romaní, espígol, moraduí, fonoll, romaní, herba-lluïsa, camamí-la, julivert, bledes, grells, àpit, i faveres, l'altra part va ser tot un espai de terra on s'hi sembraven habitualment faveres i carxoferes, blanques i negres, fins al 1983, quan amb motiu de la celebració del quart centenari de l'arribada de les monges, es va afegir al jardí contemplatiu i s'hi va col·locar una imatge del Cor de Jesús (parterres hexagonals i poligonals a les voreres llueixen arbusts frondosos: murta, romaní i mantell de la Marededéu) (VANRELL, 2014: 36).

76_HORT DE SON MONDO (*s'hort de Son Mondo, s'hort*)

1602. Dia 15 de setembre les Monges donaren a l'hortolà *vint y dos lliures y sis sous per lo que li hauem pres en compte de la casa ha feta al hort* (ROTGER, 1945: 291).

1635. [...] *en lo carrer del alfonda que lo monestir ha preses per fer ort y clausura per lo dit monastir* (MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 99).

1775. *Mes als 22 Mars 1775 havem pagat dos sous per metjançar les faves del hort de Son Mondo* (ROTGER, 1945: 80).

1884. Se encuentra aquí el acceso al corral y una puerta conduce al patio rodeado por irregulares edificios y con un pozo en el centro. Viene a continuación la sala capitular, con bancos alrededor, y por una escalera se accede al **hort** (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

77_LLENYER (*es llenyer*)

Estança lligada al forn, on s'emmagatzema la llenya, s'hi accedeix a través d'una escala.

78_MOLÍ (*es molí*)

En aquest cas perviu aquest topònim sense haver-hi la màquina de moldre gra, les informadores no tenen memòria de quan es va retirar d'aquesta estança.

1585. «*Per dos somades de canyes per a cobrir la casa del molí, setze sous*», «*per dotze queyrats per dita casa del molí, setze sous*» (ROTGER, 1945: 71).

1600. Les Monges paguen a un mestre *nou sous vuyt dines per haver adobat el mulí diverses vegades* (ROTGER, 1945: 290 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 94).

79_POU (*es pou*)

1615. En el mes d'agost, les monges pagaren 24 sous per fer les bugades fora casa per no tenir aigua ni en el pou ni a la cisterna i en el mes de setembre *per un trobador de aygua y vint y un jornal per enfondir el pou* (ROTGER, 1945: 293-294 i MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 2001: 94).

1884. Se encuentra aquí el acceso al corral y una puerta conduce al patio rodeado por irregulares edificios y con un **pozo** en el centro. Viene a continuación la sala capitular, con bancos alrededor, y por una escalera se accede al **hort** (HABSBURG-LORENA, 1984: 563).

2014. Pel que fa a l'extracció del subsòl hi ha **es pou** (de secció rectangular de 1,15x1 m i profunditat de 23 m) emprat per regar l'hort de la cuina i el jardí contemplatiu [...] (VANRELL, 2014: 36).

80_POU DE SON MONDO (*es pou de Son Mondo / sa sínia de Son Mondo*)

1637. [...] *més per la feina de un mestre y manobres en el pou de Son Mondo havem pagat dotze sous* (ROTGER, 1945: 80).

2014. [...] la **sínia de son Mondo** (de secció rectangular de 1,1x1,8 m i 15,5 m de profunditat) emprat per regar l'hort i abeurar els animals (VANRELL, 2014: 36).

V. ENTORN IMMEDIAT

81_CARRER DE SES PARRS (*es carrer de ses Parres*)

1756. [...] *carrer qui abaxa del hort de les Monges al pou den Rebassa* [...] (MULET, 1987: 28).

1756. [...] *carrer que baixa del Cantó de les Monges a la Creu d'En Rebassa* [...] (MULET, 1987: 28).

1824. **Calle Parras** (TUGORES, 1990: 54).

82_ESCALES DEL PALAU/CARRER DEL PURGATORI (*ses escales del Palau*)

1767. [...] *de una part ab lo carrer de les Monges de altre ab lo carreró qui abaxe al Carrer de la Alfonda* [...] (MULET, 1987: 114).

1864. **Calle del Purgatorio**. Es tracta de la travessia o carreró escalonat que baixa de les proximitats del Monestir Concepcionista fins davant mateix de l'Oratori de les Monges de la Caritat (MULET, 1987: 198; TUGORES, 1990: 53).

1868. Hállase situado sobre una eminencia, que en gran parte es de peña muy dura, y confina el Convento en toda su longitud por la parte del medio día con la calle de la Fonda, cuyo piso o nivel es más de veinte palmos más bajo que el del Convento, y por la parte del Norte confina también toda su longitud con la calle de la Esperanza, cuyo rasante es también muchos palmos más bajo que el piso del Convento; y en la parte del Este linda con un **estrecho callejón** de un desnivel tan extraordinario que a penas se puede por él transitar (ROTGER, 1945: 204-5).

83_CARRER ESPERANÇA (*es carrer Esperança*)

1767. [...] *Afronten de una part ab Carrer publich y plasseta devant la Yglesia del Convent y Monges de dita Vila qui surt a la Creu del Pastor y Cami de la Ciutat* [...] (MULET, 1987: 84).

1824. **Calle Gual** (TUGORES, 1990: 54).

1868. Hállase situado sobre una eminencia, que en gran parte es de peña muy dura, y confina el Convento en toda su longitud por la parte del medio día con la calle de la Fonda, cuyo piso o nivel es más de veinte palmos más bajo que el del Convento, y por la parte del Norte confina también toda su longitud con la **calle de la Esperanza**, cuyo rasante es también muchos palmos más bajo que el piso del Convento; y en la parte del Este linda con un estrecho callejón de un desnivel tan extraordinario que a penas se puede por él transitar (ROTGER, 1945: 204-5).

84_CARRER PALAU (*es carrer del Palau*)

1767. [...] *Afronten de una part ab via publica dita Carrer de les Monges* [...] (MULET, 1987: 83).

1767. [...] *Afronten de una part ab carre del Palau* [...] (MULET, 1987: 88).

1824. **Calle Son Pau** (TUGORES, 1990: 54).

1864. **Calle Palacio** (TUGORES, 1990: 54).

85_CARRER DE L'ALFONDA (*carrer de la fonda*) / CARRER REVEREND ARNAU RAMIS VANRELL

1630. [...] *y son per lo preu de unes cases ha venudes a dit monestir per dita quantitat las quals estan situades dins la present Villa de Sineu en lo carrer dit del Alfonda afrontades ab dit monestir* [...] (ROTGER, 1945: 46 i MULET, 1987: 27).

1853. Dia 6 de febrer se remata en 138 lliures a favor de mestre Rafel Rotger y Font y Roig l'obra de reconstrucció del mur del Monestir de Concepcionistes que dóna al **carrer de la Fonda** (ROTGER, 1945: 313).

1868. Hállase situado sobre una eminencia, que en gran parte es de peña muy dura, y confina el Convento en toda su longitud por la parte del medio día con la **calle de la Fonda**, cuyo piso o nivel es más de veinte palmos más bajo que el del Convento, y por la parte del Norte confina también toda su longitud con la calle de la Esperanza, cuyo rasante es también muchos palmos más bajo que el piso del Convento; y en la parte del Este linda con un estrecho callejón de un desnivel tan extraordinario que a penas se puede por él transitar (ROTGER, 1945: 204-5).

1950. **Calle del Rdo. D. Arnaldo Ramis, Pbro.** [...] Aquest any, amb motiu de les Festes Jubilars i Noces d'Or de la Congregació [...] se li dedicà el seu carrer (MULET, 1987: 137).

86_CASA DEL DONAT (*cas donat*)

1680. Dia 6 de març, Joan Tugores, fuster, i la seva dona, Antonina Alomar, vengueren al monestir per 75 lliures la que seria la **casa dels donats** *quasdam domos et currallum confrontatas ex tribus partibus cum tribus viis publicis: una dicta lo carrer de la Carneceria qui va a les Monjes, lo altre davant la Iglesia del dit Convent y lo altre qui va de la Plaça al dit convent, et ex alia parte cum domibus et currallo heredum Michaelis Arnau* (ROTGER, 1945: 269).

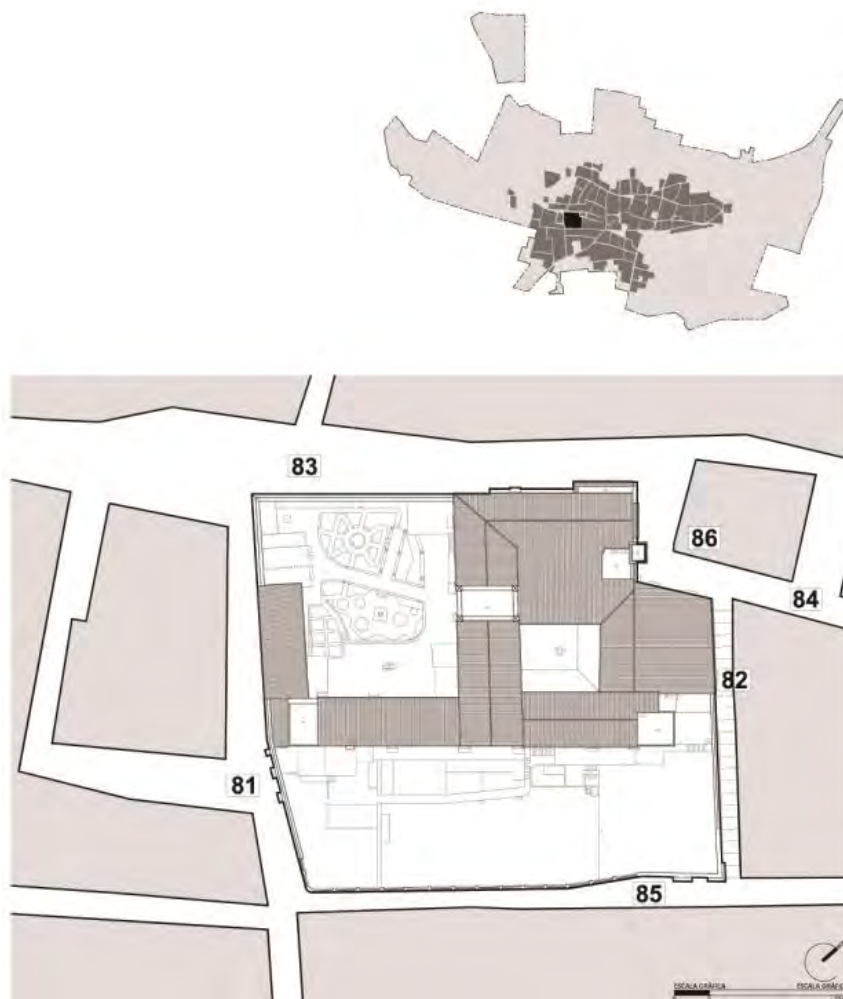
87_ILLETA DEL PALAU

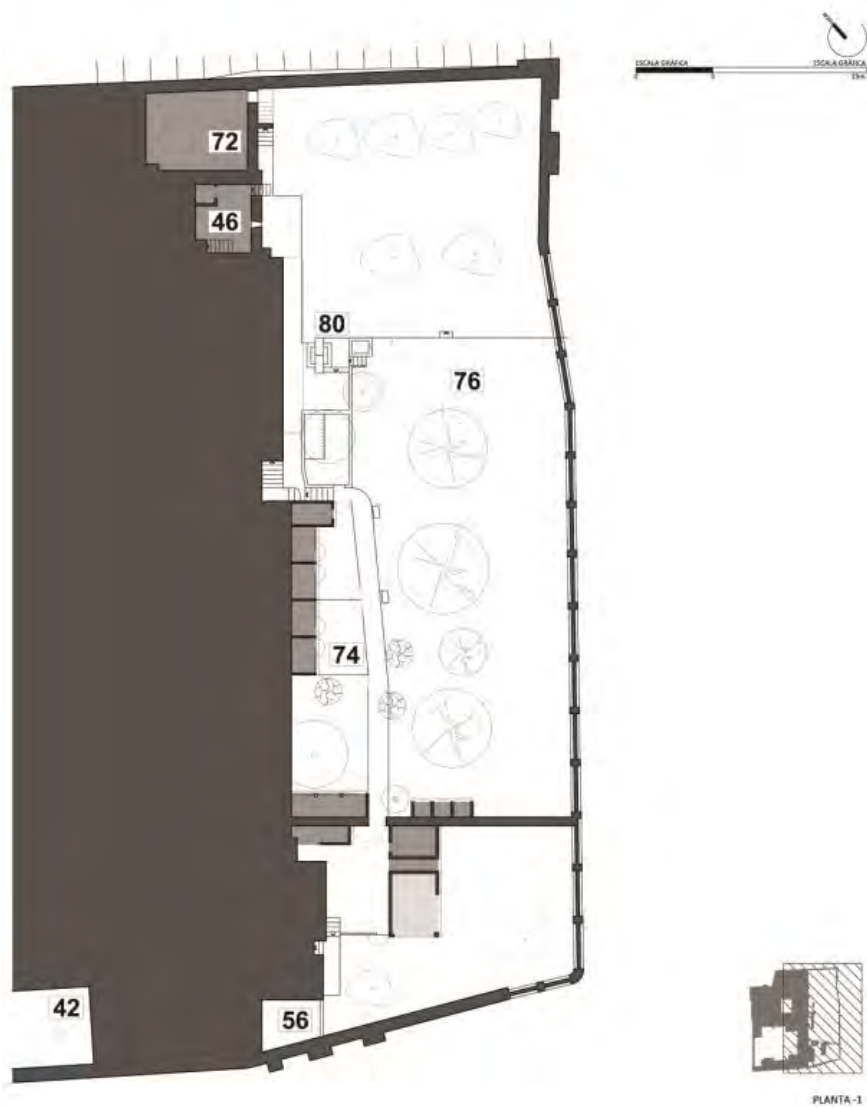
El perímetre del monestir és un polígon irregular que confronta amb cinc carrers i ocupa la totalitat de la illeta d'ençà de l'adquisició, entre 1616 i 1668, de set cases al carrer de l'Alfonda. Aquesta illeta està documentada com a:

1578. **Illa del Palau** (MULET, 1987: 16).

1686. **Illeta de les Monges** (MULET, VALERO, 1999: 87).

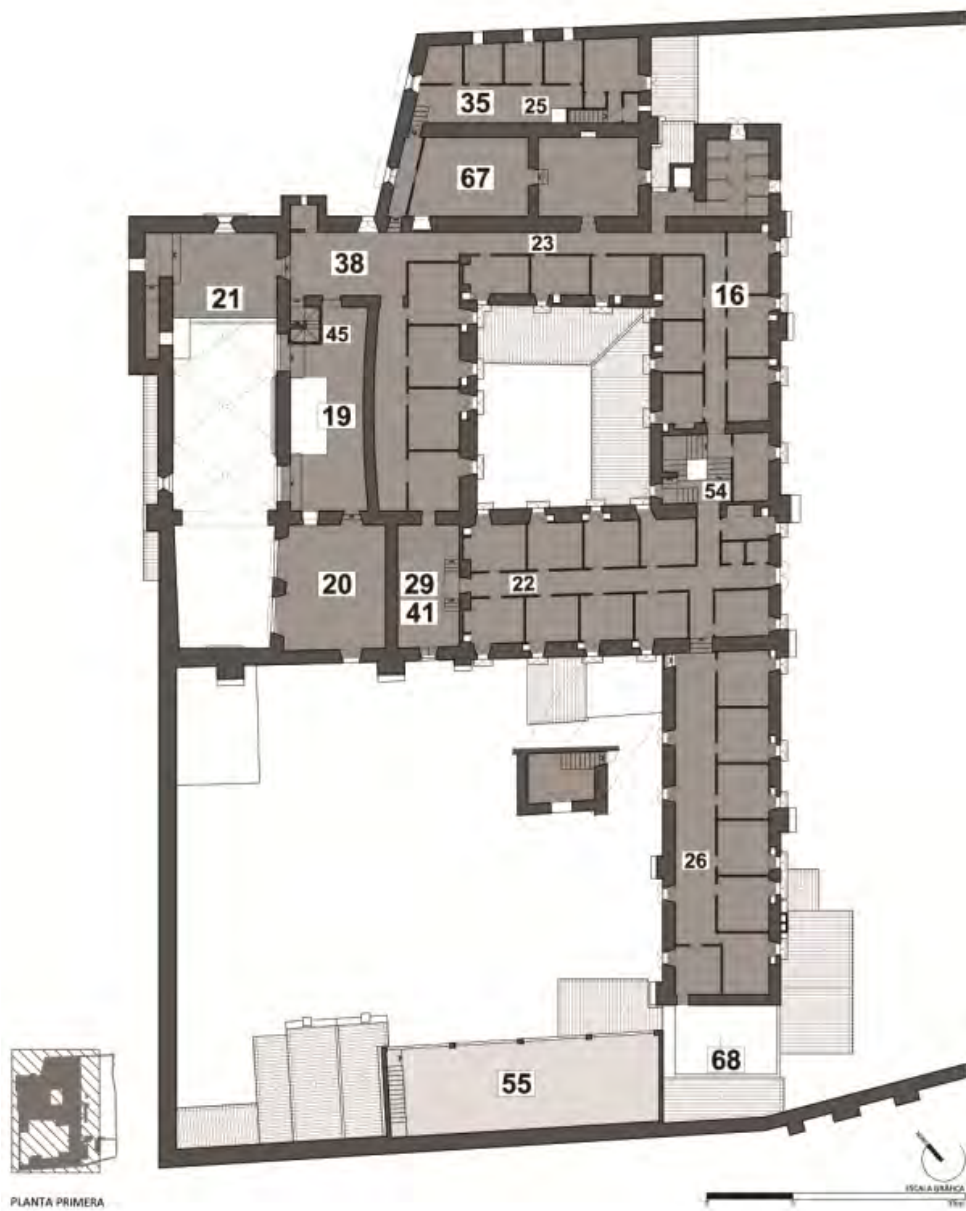
ANNEX PLANIMÈTRIC

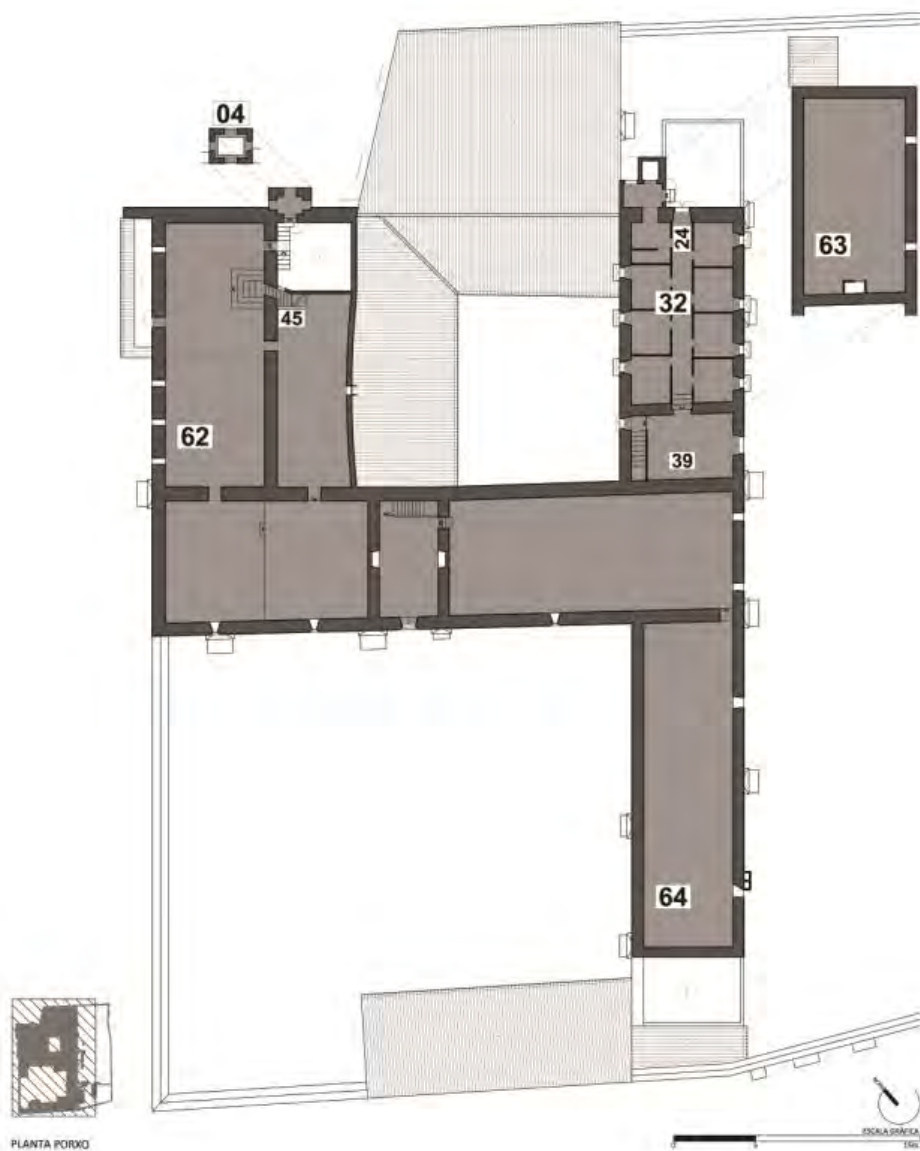

BIBLIOGRAFIA

(1935) *Sor Isabel Jordá. Concepcionista franciscana de obediencia. Su vida y virtudes ejemplares, reseñadas por sus contemporaneas, monjas del convento de Sineu, en Mallorca.* Vic: Imp. José Mª Portavella.

ARCHIDUQUE LUÍS SALVADOR DE AUSTRIA, (1984) *Las Baleares. Descritas por la palabra y el dibujo (Die Balearen). I. Mallorca.* Palma de Mallorca; Barcelona: José J. de Olañeta.

BERNAT SALAS, Nadal (2014) *Visita Canònica. Convent de monges Concepcionistes de Sineu (Palau dels Reis de Mallorca).* Palma: Bisbat de Mallorca, Delegació de Vida Consagrada.

BLASI MARANGES, Pere (1934) *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí.* Torroella de Montgrí: Associació del Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí.

CORTÈS FORTEZA, Santiago; BELTRAN CORTÈS, Àngela (2013) «Documents relatius als congresses de les monges jerònimes del monestir de Sant Bartomeu d'Inca» a *XIII Jornades d'Estudis Locals.* Inca: Ajuntament d'Inca. Pàg. 265-269.

ESTELRICH COSTA, Josep (2000) «Microtoponímia d'un monestir. El monestir de Santa Elisabet de monges jerònimes, de Ciutat» a *BSAL*, 56: 407-414.

MAS GIBERT, Xavier (2003) «Recopilació de paraules en desús que encara vaig sentir a Canet (1)» a *El Sot de l'aubó. Quadern d'Història local.* Canet de Mar, 2: 14.

MASCARÓ PASARIUS, Josep (1962-1967) *Corpus de Toponímia de Mallorca.* Palma de Mallorca: Gráficas Miramar. 6 vol.

MULET RAMIS, Bartomeu (1987) *Història dels carrers i places de Sineu.* Palma: Gràfiques Miramar.

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (1994) *La capitalitat de Sineu. Segles XIII i XIV.* Sineu: Ajuntament de Sineu.

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (1995) *La crisi de la vila de Sineu. Segle XV.* Sineu: Ajuntament de Sineu.

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (1996) *Sineu aixeca una nova església. Segle XVI.* Sineu: Ajuntament de Sineu.

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (2001) *Ja està fet Sineu. Segle XVII.* Sineu: Ajuntament de Sineu.

MULET RAMIS, Bartomeu; VALERO MARTÍ, Gaspar (1999) *La vila de Sineu: itinerari cultural i patrimonial.* Palma: Documenta Balear.

MURRAY, Donald Gaines; LLABRÉS MULET, Jaume; PASCUAL BENASSAR, Aina (1992) *Conventos y monasterios de Mallorca. Historia, arte y cultura.* Palma: José J. de Olañeta.

PONS PASTOR, Antoni (1932-35) «Dietari del Dr. Fiol. Memòries de don Joaquim Fiol, de Mallorca, doctor en drets, que comprenen de l'any 1782 fins en 1788» a *BSAL.* Palma.

POU MUNTANER, Joan (1985) *Noticias y relaciones históricas de Mallorca. Siglo XIX.* Tom VI, 1881-1885. (Edició digital a cura de Pep Barceló Adrover i Joan Barceló Frau.) [CD-ROM]. Palma: Societat Arqueològica Lul·liana (esal#1), 2012.

RIGO ROIG, Margalida (1976) «Patria-Padres-Nacimiento de Sor Isabel Mª Sabater» a *Teleclub*, núm. 8, març de 1976. Sineu: Teleclub Piloto de Sineu, pàg. 8-11.

ROTGER NIELL, Joan (1915) «† Sor María Joaquina Rubert» a *Anales de Sineu*, pàg. 5-6.

ROTGER NIELL, Joan (1945) *Les monges del Palau de Sineu.* Palma: Gráficas Miramar.

SASTRE MOLL, Jaume (2004) «Palaus rurals a Mallorca: la reestructuració del Palau de Sineu (1309)» a: BSAL, 60: 63-100.

TUGORES FUSTER, Antonina (1990) «Localització dels carrers de l'empadronament de 1824 al padró de 1864, a Sineu (Mallorca)» a *Índex*, 42: 49-58.

VALERO MARTÍ, GASPÀR (2009) *Sineu, vila de llegenda. Itinerari per les llegendes, les tradicions, les anècdotes i les rondalles de la vila de Sineu*. Palma: Portal Forà Dinamització Cultural.

VANRELL TORELLÓ, JOAN (2011) «Cuinam amb... Congrets, quatre bufes i quatre pets» a *Díngola*, núm. 3, juliol de 2011. Sineu: Obra Cultural Balear, pàg. 40-41.

VANRELL TORELLÓ, JOAN (2014) «Visures. El jardí monàstic de les concepcionistes» a *Díngola*, núm. 13, abril de 2014. Sineu: Obra Cultural Balear, pàg. 36-37.